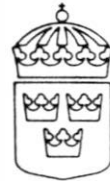

Motion till riksdagen

1988/89:Ub266

av Lars Werner m.fl. (vpk)
Gymnasieskolan

Mot.
1988/89
Ub266-273

Inledning

En överväldigande majoritet av de ungdomar som avslutar grundskolan fortsätter idag vidare till gymnasiestudier. Gymnasieskolan är en frivillig skolform men i praktiken är gymnasiestudier nästan alltid en förutsättning för att få ett jobb. Det innebär att särskilda krav måste ställas på gymnasieskolan.

Det samhälle vi lever i ställer allt högre krav på kunskaper och utbildning. Inom så gott som samtliga yrken krävs avancerade kunskaper inom olika områden. Det samhälle som håller på att växa fram ställer höga kunskapskrav på stora yrkesgrupper. De anställda förväntas kunna komplettera sin utbildning lätt och smidigt för att anpassa sig till förändrade arbetsuppgifter. Behovet av vidareutbildning ökar i takt med att vetenskapen når nya rön och nya arbetsprocesser utvecklas.

Gymnasieskolan måste anpassa sig till detta genom att ge alla elever dels en god grund för framtida studier och dels en god utbildning för yrkesverksamhet. Vpk menar att alla elever i gymnasieskolan skall ges allmän behörighet till högskolestudier. Förutom yrkeslivets behov så finns det medborgerliga eller samhälleliga behov av att alla ges en god utbildning. Det krävs för att alla medborgare skall kunna delta i samhällsdebatten och tillsammans forma framtiden. En kvalitativt bra utbildning ökar även möjligheterna att som anställd påverka sin arbetsplats och den arbetsprocess man deltar i.

För att uppnå detta bör den framtida gymnasieskolan vara sektorsindeldad och treårig för samtliga utbildningar. Det är viktigt att den skarpa gräns som idag finns mellan teori och praktik suddas ut. Vpk menar att den nuvarande linjeuppdelningen bör slopas och ersättas med några få breda studievägar. För eleven skall det första året på gymnasieutbildningen vara gemensamt för hela den studieväg eleven valt, de två följande åren skall eleven ha möjlighet att ytterligare specialisera sig till sitt kommande yrke. Inom samtliga studievägar skall en betydande del av utbildningen utgöras av praktik.

Treåriga yrkeslinjer

Vpk välkomnar den utökning av den s.k. ÖGY-försöksverksamheten till 10 000 intagningsplatser som regeringen föreslår. Det har visat sig att försöksverksamheten ofta är förenad med stora kostnader i form av lokaler, utrustning m.m. som måste nyanskaffas eller moderniseras. För att utvärde-

ringen av försöksverksamheten skall kunna bli rättvis och för att de kommuner som ingår i försöksverksamheten inte skall dra på sig allt för stora kostnader så föreslår vi att ett statsbidrag skall utgå. Vpk föreslår att de kommuner/skolor som deltar i försöksverksamheten skall få 500 kr per elev för att täcka de ökade kostnaderna i samband med försöksverksamheten. Vi föreslår alltså att det under anslaget B21. Bidrag till utrustning för gymnasieskolan mm anslås 5 miljoner utöver vad regeringen föreslagit.

Förenings- och kulturarbete

Även gymnasieskolan måste ta ett ansvar för att unga människor skall kunna utvecklas utifrån sina erfarenheter, intressen och förutsättningar.

Enligt vår mening är det tvivelaktigt att inrätta särskilda gymnasier med inriktning på studier av ämnen av speciell karaktär. Det har ibland föreslagits att särskilda matematikgymnasier eller språkgymnasier skulle inrättas. Dessa förslag har framställts som vore de ägnade att ta tillvara och ytterligare utveckla elevernas olika intressen. Vi inser att det kan vara en del av sanningen. Men vi befarar att huvudsyftet är att ytterligare sortera eleverna.

När vi talar om att främja och ta tillvara ungdomars egna intressen utifrån deras egna erfarenheter och behov så handlar det om mer än intresse för enskilda skolämnen. Vpk menar att det är utvecklande både för individen, kollektivet och hela skolan om intressen, skaparlust och kreativitet tas tillvara och utvecklas. Att främja olika kultur- och föreningsaktiviteter bland eleverna är enligt vår åsikt ett väl så viktigt redskap i skolans måluppfyllelse. Därför bör det utgå ett särskilt statligt anslag för sådan verksamhet i gymnasieskolan. Det bör ankomma på regeringen eller SÖ att närmare utforma reglerna för anslaget användande. Ett anslag om 15 milj.kr. bör anslås för budgetåret 89/90.

Gymnasieskolans dimensionering

Vpk anser att gymnasieskolan bör erbjuda plats för alla 16-åringar. Förutom att gymnasieskolan måste utöka sin dimensionering i förhållande till antalet 16-åringar så krävs det att gymnasieskolorna kan bevaras i så många kommuner som möjligt trots att ungdomskullarna de närmaste åren kommer att minska kraftigt. Utbildningsmöjligheterna i mindre kommuner i glesbygd är redan idag begränsade för både ungdomar och vuxna. Om dimensioneringen av gymnasieskolan strikt följer de minskade elevkullarna kommer det att leda till att först tillvalsutbudet inom gymnasieskolans olika linjer och därefter själva linjeutbudet skärs ned.

Det är viktigt att bevara utrustning, kunskap och kompetens intakt under år av vikande elevantal. Vpk har i en annan motion till årets riksmöte föreslagit att detta skall ske via utnyttjande för vuxenutbildning.

Trots att de allra flesta 16-åringar idag fortsätter till gymnasieskolan så är det fortfarande alltför många som inte får plats. Därför är det enligt vpk:s mening inte lämpligt att minska antalet intagningsplatser till gymnasieskolan för läsåret 89/90. Den måttliga minskningen av antalet 16-åringar som sker detta läsår bör leda till att alla 16-åringar får plats i gymnasieskolan. Vpk föreslår att antalet årselevplatser i gymnasieskolan för läsåret 89/90 skall vara

oförändrat, dvs 306 400 st. För detta vill vi anslå ytterligare 25 milj. kr. jämfört med regeringens förslag.

Mot. 1988/89
Ub266

Svenska för invandrare

I många år har invandrarelevernas undervisning i svenska diskuterats. Det har visat sig att ett år efter grundskolan studerar elever med svårigheter i svenska i betydligt mindre utsträckning än övriga elever. Från många håll har det framförts krav om att invandrareleverna skall få sin svenskundervisning på sina egna villkor så att de får möjlighet att skaffa sig goda kunskaper i svenska.

Vpk menar att det för invandrarelever i gymnasieskolan är orimligt att kräva deltagande och framgångsrika studier i modersmålssvenska. Vi menar att färdigheterna i svenska bäst utvecklas genom en välstrukturerad undervisning i ämnet svenska som andra språk.

För att förbättra studiesituationen för invandrarelever föreslår vi att ämnet svenska som andra språk införs som eget ämne i gymnasieskolan och komvux. Frågan om betygsättning i detta ämne menar vi skall behandlas på samma sätt som för övriga ämnen i gymnasieskolan, dvs om och när betyg ges i ämnet svenska bör det även ges i ämnet svenska som andra språk. Vi föreslår att ämnet svenska som andra språk skall ge allmän behörighet till högskolestudier på samma sätt som ämnet svenska.

Praktik på e-linjen

Det övergripande målet för praktik i gymnasieskolan bygger på en ömsesidighet i förhållandet mellan skolan och samhället i övrigt. Praktiken är inte bara ett tillfälle att använda den kunskap man fått i skolan utan också en möjlighet att utveckla och skaffa ny kunskap. Verksamheten i skolan skall påverkas av verksamheten både i arbetslivet och i samhället i övrigt.

Försöksverksamheten med ämnesanknuten praktik på E-linjen har omfattat nästan var femte elev på linjen och fungerat bra. De utvärderingar som gjorts visar att elevernas inställning till praktik nästan genomgående är mycket positiv. De vill oftast ha mer praktik, även om de tycker att deras erfarenheter kunde tas tillvara bättre i undervisningen.

Vpk vill att samtliga gymnasieutbildningar skall innehålla en betydande del praktik och vi anser därför att den lyckade försöksverksamheten på E-linjen bör permanentas. Vi föreslår att tre veckors praktik blir obligatoriskt på den treåriga E-linjen med början i årskurs 1 läsåret 89/90. För detta vill vi anslå 2.3 milj. kr. för budgetåret 89/90.

Garantiresurs

Regeringen föreslår att den skolhuvudman som fått mer än 5% mindre i resurstilldelning beroende på det nya statsbidraget för lärarlöner i gymnasieskolan m.m. skall kompenseras för detta. Regeringen beräknar för detta ändamål 5 milj. kr. Enligt vpk:s mening bör gränsen för compensation sättas till 2%. Vi menar att denna lägre nivå är i överensstämmelse med riksdagsbeslutet om ovan nämnda statsbidrag.

Garantiresursen bör alltså utgå till den skolhuvudman som fått mer än 2% mindre resurstilldelning. Vi beräknar kostnaden härför till 8 milj. kr., dvs 3 milj. kr. mer än vad regeringen föreslår.

Mot. 1988/89
Ub266

Cash-limit-metoden

Vpk menar att demokratin kräver att det är de politiskt valda i Sveriges riksdag som skall besluta om statliga verksamheters nivå och inriktning samt ta ansvar för beslut och verklighet inför medborgarna.

Cash-limit-metoden gör enligt vår mening att ansvaret för prioriteringar inom skolan övervältras på de anställda. Enligt denna metod skall lärarna, genom att avstå från löneökningar, se till att skolan klarar sina ålagda uppgifter.

När riksdagen under förra riksmötet beslutade om kassataket, cash-limit, så motsatte sig vpk den principen för styrning. Det avtal som parterna kom överens om har nu lett till en 1-procentig nedskärning inom gymnasieskolan. Åtskilliga skolor har tvingats dra in delningstimmar och frivillig undervisning i bild, dramatik, idrott och musik har drabbats. Utökad studiekurs har dragits in och undervisningsgrupper i moderna språk med lågt, men normalt tillräckligt, elevantal har inte kunnat starta. Vpk menar att dessa nedskärningar slår hårdast mot de elever som redan har det sämsta utgångsläget; elever ur arbetarklassen och elever med särskilda svårigheter i skolan.

Regeringen föreslår för budgetåret 89/90 att statsbidraget för undervisningen skärs ned med 1%, motsvarande 32,8 milj.kr. Vpk föreslår att denna nedskärning inte görs och vi vill därför utöka anslaget för allmänt undervisningsbidrag för gymnasieskolan med 32,8 milj.kr. till totalt 3284,3 milj.kr.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen till utrustning för gymnasieskolan m.m. för budgetåret 1989/90 anslår 5 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit till försöksverksamhet på treåriga yrkeslinjer,

2. att riksdagen till förenings- och kulturarbete för budgetåret 1989/90 anslår 15 milj. kr. enligt vad som i motionen anförts,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om dimensioneringen av gymnasieskolan för läsåret 1989/90,

4. att riksdagen till ytterligare årselevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1989/90 anslår 25 milj. kr. utöver regeringens förslag,

5. att riksdagen beslutar att ämnet svenska som andra språk införs som eget ämne i gymnasieskolan och komvux och att ämnet ger allmän behörighet för högskolestudier på samma sätt som ämnet svenska.

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vadsom i motionen anförts om den s.k. garantiresursen.

7. att riksdagen till den s.k. garantiresursen för budgetåret 1989/90 anslår 3 milj. kr. utöver regeringens förslag,

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om den s.k. cash-limit-metoden,']

8. att riksdagen till allmänt undervisningsbidrag för gymnasieskolan för budgetåret 1989/90 anslår 32,8 milj. kr. utöver regeringens förslag. Mot. 1988/89 Ub266

Stockholm den 21 januari 1989

Lars Werner (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)

Margó Ingvardsson (vpk)

Ylva Johansson (vpk)

Berith Eriksson (vpk)

Bo Hammar (vpk)

Hans Petersson (vpk)

Björn Samuelson (vpk)